

תנו רבנן: פרות המרכסות, הדשות כתבואה בפעם השניה [כי לאחר שהיו דשים את התבואה פעם אחת, והיו מפרידים את גרעיני התבואה מן הקשים, היו שורים את גרעיני התבואה במים, ומיבשים אותם בתנור, ודשים את הגרעינים פעם נוספת, כדי להסיר את קליפתם].

וכן פרות הדשות כתבואה שהיא תרומה א-ז ומעשר,

אינו עובר על חסימתן משום "בל תחפור".

בפרות המרכסות — משום שהתבואה היא כבר לאחר גמר מלאכתה למעשר, ואין איסור חסימה אלא בתבואה שעדיין לא הגיעה לשלב של גמר מלאכה⁽¹⁵⁾.

ואסורים באיסור טבל, וקבעא ספיתא, שהמליחה קובעת את הפירות בחיוב מעשר.

ומקשה הגמרא: ותרתי, מה ששנינו דוקא בשני פירות יחד דקבעא ספיתא, שקובעת המליחה בהם גמר מלאכה לחייב במעשר, מנא לן שכל קביעות גמר מלאכה איננה בפחות משני פירות?

אמר רב מתנא: דאמר קרא [מיכה ד] "כי קבצם בעמיר גורנח". גורן, שהוא גמר מלאכה, נעשה על ידי קיבוץ. והוא הדין למליחה, העושה גמר מלאכה בפירות, שאיננה חשובה כגמר מלאכה אלא אם כן נעשית בקיבוץ של פירות, שהוא לכל הפחות שני פירות.

הראויה לעיסה ובה פועל אוכל עד שיגמרוה לעיסה.

והרמב"ן פירש שכונת רש"י שנגמר מלאכתם למעשר והם טבל ועדיין לא הופרש מהם מעשרות וטבל אסור להאכיל לבהמה ומותר לחסום שנאמר לא תחסום שור בדישו הראוי לו והאסור לבהמה אינו ראוי לה.

עוד פירש הרמב"ן ששני שלבים הם כל עוד והם גרעיני חיטים משתגמר מלאכתם למעשר כבר אין בהם אכילת פועל ואיסור חסימה, אבל משיעשו קמח פנים חדשות באו לכאן והיות ויש להם שלב תיקון נוסף חל בהם דין זכות אכילה חדשה ופועל אוכל בהם עד שתתקון ותיעשה עיסה אבל כשהתבואה עדיין לא הגיעה לשלב של קמח והיא עדיין בגרעיניה ונגמרה מלאכתה למעשר אף שעדיין לא נגמר מלאכתה לחלה היות והם עדיין לא במצב של קמח אין פועל אוכל בהם עד שיעשו קמח וכאן שעדיין התבואה בגרעיניה כיון ונגמרה מלאכתה למעשר אין איסור לחסום.

הראוים ומוכנים לאכילה מותר לאוכלם אף על ידי דבר אחר וכן על ידי מלח ובהם רק אם יתחייבו במעשר יהיה אסור לו לאכול במלח ואין צורך בנטילת רשות מבעל הבית, והספק בהבהוב הוא בפירות שאינם ראויים לאכילה בלי ההבהוב אם מותר להבהובם כיון ואין זה אכילה עם דבר אחר ממש אלא שיפור הפרי עצמו.

15. והקשו הראשונים הרי כאן בתבואה עסקינן ולמדנו לעיל שבתבואה גמר מלאכתה בכדי למנוע מפועל לאכול הוא גמר מלאכתה לחלה וכאן אף שכבר נגמרה מלאכתה למעשר אבל עדיין לא עשו ממנה עיסה והיה עלינו לאסור חסימה?

ותירצו התוספות שכאן מדובר בסוג תבואה שאין עושים ממנה עיסה אלא קולים אותה לאכילה או לעשות ממנה דיסה ותבשיל ובתבואה שלא שייך בה גמר מלאכה של חלה (לעשותה עיסה) כבר אין פועל אוכל משעה שנגמרה מלאכתה למעשר ולעיל מדובר בתבואה

משוב בל תחסום, מפני שכבר נגמרה מלאכתה של התבואה למעשר.

ואילו "פרות הדשות" בתרומה ומעשר, עובר משום בל תחסום.

ונכרי הדיש בפרתו של ישראל את פירותיו של הנכרי, אינו עובר הישראל, שהשאל לו פרתו, משום בל תחסום, גם אם אמר לו הישראל לחסום בשעת הדישה.

וישראל הדיש בפרתו של נכרי עובר משום בל תחסום.

קשיא תרומה אתרומה. קשיא מעשר אמעשר?

שהרי הברייאת הראשונה מתירה לחסום בדישת תרומה ומעשר. ואילו הברייאת השניה אוסרת!?

בשלמא תרומה אתרומה, לא קשיא,

בפרות הדשות בתרומה ומעשר — מהטעמים שיתבארו להלן.

אבל מפני מראית העין, שלא יאמרו שהוא חוסם בשעת דישה, מביא בול, כמות של מלא אגרוף מאותו המין שבו היא דשה, ותולה לה בטרוסקלין שבפיה, בסל התלוי על צוארה, והיא יכולה לאכול ממנו תוך כדי עבודתה, כדי להראות לכל שאינו חוסמה.

רבי שמעון בן יוחאי אומר: אין צורך שיביא ויניח בסל שבפיה דוקא מן המין שבו היא דשה.

אלא, מביא כרשינים ותולה לה בסל שבצוארה, מפני שהכרשינים יפות לה מן הכל, ויותר מועילים לה הכרשינין מאשר היתה אוכלת אפילו מאותו המין.

ורמינחי סתירה לברייאת זו, ממה ששינוי בברייאת אחרת:

"פרות המרכסות" בתבואה, אינו עובר

תיקונה למאכל ולא מחמת החיוב חלה שחל בה. ואף שכבר ניתקנה התבואה עד כדי גמר מלאכה למעשר היות ויש בה תיקון נוסף של גמר לחלה פועל אוכל עד שיגמר כל שלבי תיקון התבואה לאכילה ואם כן אזי גם בתבואה שלא תבוא לעולם לחיוב חלה לא תקבע בה הגמר מלאכה למעשר את הפסקת אכילת הפועל, כי כשם שבתבואה שיעשו ממנה עיסה הגמר מלאכה שלה למעשר לא מונעת את הפועל מלאכול עד שתבוא לידי תיקונה הסופי והוא עשיית עיסה אף זו שאינה עומדת לעיסה הגמר מלאכה למעשר לא ימנע אכילה מהפועל עד שתבוא לגמר תיקונה ובמקרה זה הוא בישול ומה לי מה שזו לא תבוא לידי חיוב חלה והרי אין חיוב חלה גורם הדין.

ובספר אבן האזל ביאר מדוע חלק הרמב"ן על סברת התוספות ולא חילק בין סוג תבואה שהרגילות לעשות ממנה עיסה לבין סוג תבואה שאין עושים ממנה עיסה שבה גמר מלאכתה הוא כבר בשעת גמר מלאכה למעשר היות ואין מתעתדים לעשות בה יותר מזה,

וביאר שסבר הרמב"ן שאף תבואה כזו שלא תבוא לעולם לידי חיוב חלה וכגון בפרות המרכסות שזו תבואה לבישול גם בזה פועל אוכל עד שתתבשל למאכל,

וטעמו כיון שלמדנו שאין חיוב חלה גורם את הדין לומר שאין הפועל אוכל מדבר החייב בחלה, אלא הדין הוא שמדבר שכבר נשלם תיקונו עד כדי שהוא כבר ראוי להתחייב בחלה אין הפועל אוכל כיון שהתבואה כבר לאחר גמר

מדרבנן, והרי הם ככל הפירות, ואין צריך להשמיענו שאסור לחסום את הבהמה הדשה בהם.

התנן: גידולי טבל וגידולי מעשר שני — חולין. כיון שהגידולים גדלים רק לאחר שהזרע מרקיב בארץ ואינם חלק מהזרע אין בהם איסור. (17)

ואם כן, עלינו לפרש את הברייתות במעשר ממש, ולא בגידולי מעשר. ולפי זה קשה הסתירה ביניהן, בשאלה האם מותר לחסום בדש מעשר או לא!

אלא, מתרצת הגמרא: **לא קשיא.**

הא, הברייתא שאסרה לחסום את הפרה הדשה במעשר, דיברה **במעשר ראשון** הניתן ללוי ואין בהם קדושה והם ככל שאר פירות.

הא, הברייתא שהתירה לחסום, דיברה **במעשר שני**, שהוא ממון גבוה ואיננו של הבעלים [אלא שהוא מצווה לאוכלו בירושלים], ולא ציותה תורה שלא לחסום, אלא רק את הבעלים, הדש בתבואה שלו, שיתן ממנה גם לבהמה, וכמו שנאמר "לא תחסום שור בדישו", בדישו שלו, ולא בדש את של אחרים. ומעשר שני הוא ממון גבוה,

כאן, הברייתא שהתירה לחסום, מדברת **בתרומה**, ומותר לחוסמה כיון שאסור להאכיל את התרומה לבהמה. (16)

כאן, הברייתא שאסרה לחסום, דיברה **בגידולי תרומה**, שזרע תרומה. וגידוליה דינם כתרומה, מדרבנן. וכיון שמן התורה אין הגידולים תרומה, אסור לחוסמה.

אלא מעשר אמעשר, קשיא.

וכי תימא [שמא תאמר ותתריך], **מעשר אמעשר נמי לא קשיא.**

כאן, הברייתא שהתירה לחסום, דיברה **במעשר מן התורה**, האסור לבהמה.

כאן, הברייתא שאסרה לחסום, דיברה **בגידולי מעשר**, שאין להם דין מעשר, וחולין גמורים הם.

אין זה תירוץ, כי **בשלמא גידולי תרומה**, שהם **תרומה** מדרבנן, שפיר אפשר לומר שהוצרכה הברייתא ללמדנו, כיון שמדאורייתא אינם תרומה, אסור לחסום את הבהמה הדשה בהם.

אלא גידולי מעשר, חולין נינהו אפילו

היתה של הכהן עצמו, שמותר להאכילה תרומה, יש בה איסור חסימה. אבל הריטב"א כתב, היות שכפרת ישראל מותר לחסום בתרומה, הוא הדין גם בפרת כהן, שלא חילקה תורה בין פרה לפרה, ובכולם מותר לחסום כשדשות בתרומה.

17. ואף בתרומה היה ראוי שגידוליה יהיו מותרים מחמת אותו הטעם שהגידולים גדלים לאחר שכבר כלה והרקיב הזרע. אלא שגזרו

16. והאיסור, פירש רש"י, שאסור לישראל להאכיל לבהמתו תרומה. ואף כהן הדש בפרתו, פירשו התוס' שאסור לו להאכיל לבהמה תרומה שהיא מאכל אדם. ולפי"ז תרומה שהיא מאכל בהמה, כגון כרשנים, אסור לחסום את הבהמה מלאכול בהם, כיון שהיא תרומה המותרת לבהמה. וכך היא שיטתו של הרמב"ם, שכתב: פרה של ישראל, שהיה הכהן דש בה בתרומה, אינו עובר משום כל תחסום. ומשמע שאם הפרה

ואינו שלו. (18)

ואיבעית אימא, הא והא, בין הברייטא המתירה ובין האוסרת, מדברות במעשר שני. ולא קשיא.

הא, הברייטא המתירה לחסום, רבי מאיר,

הא, הברייטא האוסרת לחסום, רבי יהודה.

ומבאר הגמרא באיזה מחלוקת בין רבי מאיר לרבי יהודה הדבר תלוי:

הא רבי מאיר, דאמר מעשר ממון גבוה הוא, ואין איסור חסימה אמור אלא בדש

פירות שלו, ולא בדש פירות של אחרים ושל ממון גבוה

הא רבי יהודה, דאמר מעשר שני ממון הדיוט הוא. ופרה הדשה במעשר שני, כיון שהפירות שלו, אסור לו לחסום.

ומבאר הגמרא: **היכי דמי, שיהיה מקרה שבהמה תדוש במעשר שני, ועדיין התבואה צריכה דישה? והרי קודם דישה לא נגמרה מלאכתם של הפירות, ואין מפרישים מהם מעשר.**

כגון, שהקרימו להפריש את המעשר שני בשבלין [כשהתבואה עדיין בקשיה], אף

שני ממון גבוה, אבל לרבי יהודה, הסובר ממון הדיוט הוא, מותר גם שאר הנאות. והוא הדין להאכיל לבהמה. ולפי זה, מה שתלתה הגמרא אם יש איסור חסימה בבהמה הדשה במעשר שני במחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה, הביאור הוא, שלרבי מאיר אסור להאכיל מעשר שני לבהמה, וממילא מותר לחוסמה כמו בתרומה. ולרבי יהודה מותר להאכיל מעשר שני לבהמה, ולכן אסור לחוסמה. ומה שביארנו בפנים הוא לפי שיטת רש"י.

אמנם התוספות כאן, לשיטתם בתחילת הפרק, הסוברים שהותרו איסורים לצורך אכילת פועל, והוא הדין לאכילת השור, אינם יכולים לפרש שהיכן שאסור להאכיל לשור מותר גם לחוסמו, שהרי דין אכילתו מתיר איסורים, ומה שמותר לחסום במעשר שני, יפרשו כדברי רש"י, כיון שאין המעשר שייך לבעלים הדש בהם אלא לגבוה, לא נאסר לחסום אלא לדש בבהמה בתבואה שלו ולא בשל אחרים. ובמעשר שני חוץ לחומה, שמותר לחסום לכו"ע, פירשו התוס' שאף לרבי יהודה חוץ לחומה הוא ממון גבוה. ובתרומה באמת קשה, מדוע מותר

חכמים לאסור הגידולים באיסור תרומה, כדי שלא ימנע הישראל עצמו מלתת התרומה לכהן, ואף שאסור לו לאוכלה עדיין, יניחה אצלו וישתמש בה לזריעה. וגזרו שלא תועיל לו הזריעה, אלא גם הגידולים יהיה דינם תרומה, או משום תרומה טמאה שביד כהן שאסור לו לאוכלה, שלא ישהנה בשביל לזריעה, וישכח שהיא טמאה ויאכלנה באיסור.

18. ומכאן למדנו שמותר להאכיל לבהמה פירות מעשר שני כי רק לרבי מאיר הסובר שמעשר שני ממון גבוה מותר לחסום, אבל לרבי יהודה, הסובר שממון הדיוט הוא, אסור לחסום. ואם אסור להאכיל לבהמה, היה צריך להיות מותר לחסום, כמו בתרומה, שכיון שאסורה לבהמה, מותר לחוסמה.

ובתוספות [יבמות עג א] הקשו, הרי שנינו במסכת מעשר שני: מעשר שני ניתן רק לאכילה ושתיה ולא לשאר הנאות. ואכילת בהמה הרי היא בכלל שאר הנאות, שהבעלים נהנה שהיא אוכלת, ולא ניתן המעשר שני אלא לאכילה! ? ותירצו, שזה דוקא לרבי מאיר, הסובר מעשר

שעדיין אין התבואה חייבת אז בהפרשה.

ומקשינן: ולרבי יהודה, אף שסבר מעשר שני ממון הדיוט הוא, ומותר להאכילו לבהמה, עדיין תיקשי, והא בעי לאכול את המעשר בתוך החומה של ירושלים, וחוזן לחומה אסור לאכול מן המעשר שני, וצריך לחסום בהמתו כדי שלא תאכל ויעבור על איסור אכילת מעשר שני חוץ לחומה.

ומתצינן: כגון שדש לפנים מחומת בית פאגני, תוך חומות ירושלים, ומותר לאכול שם מעשר שני.

איבעית אימא [אם תרצה נאמר], לא קשיא. וניישב הסתירה כך:

כאן, ברייתא המתירה לחסום, מדברת בדש במעשר שני שהופרש מטבל ודאי, שמעשרותיו הם מן התורה.

כאן, ברייתא שאסרה לחסום, מדברת במעשר דמאי, והם פירות הלקוחים מעם הארץ, שחייבו חכמים להפריש מהם מעשר שמא לא הפריש מהם עם הארץ. וכיון שמן התורה אין דין לחשוש על תבואת עם הארץ שמא לא הפריש ממנה, נמצא שהמעשר המופרש ממנו, הוא חולין מן התורה, ואסור לחסום את הבהמה הדשה בהם.

השתא [ועכשיו], דאיתת להכי [שבאת לידי כך], וחילקת לענין איסור חסימה בין מעשר ודאי למעשר דמאי, אף הסתירה מתרומה אתרומה, נמי לא קשיא,

כאן, הברייתא שהתירה לחסום, מדברת

בתרומת ודאי, שאסור להאכיל לבהמה ממנה, ומותר וצריך לחוסמה.

כאן, הברייתא שאסרה לחסום, מדברת בתרומת דמאי, שאף על פי שמדרבנן יש בה דין תרומה, בכל זאת, כיון שמן התורה אין זו תרומה, אסור לחסום את הבהמה.

ומקשה הגמרא: בשלמא "מעשר דמאי", איכא [יש מעשר מפירות דמאי], ועל מעשר זה אסרנו מלחסום את הבהמה הדשה בהם.

אלא "תרומת דמאי", מי איכא? והרי אפילו מדרבנן אין מפרישין תרומה מפירות דמאי, אלא רק מעשר!

והתניא, וכן שנינו: אף הוא, יוחנן כהן גדול:

א. ביטל את הוידוי, שלא יאמרו וידוי מעשרות בשעת ביעור מעשר, כיון שאומרים בו "ביערת הקדש מן הבית, וגם נתתיו ללוי", וזהו דוקא בזמן שנותנים המעשר ללויים, אבל לאחר שקנס עזרא את הלויים, וגזר לתת לכהנים את המעשר ראשון הראוי ללויים, אי אפשר להתודות ולומר "וגם נתתיו ללוי".

ב. וגזר על הדמאי. הלוקח פירות מעם הארץ, שיהיה חייב להפריש מהם מעשרות.

לפי ששלח בכל גבול ישראל, וראה שלא היו מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד. אבל במעשרות היו מזלזלין ולא מפרישין.

ושמע מינה שלא חששו בפירות דמאי

לחסום? ומה שאסור להאכיל לבהמה אין זו סיבה להתיר חסימה, אלא אדרבה, איסור תרומה יותר, לפי שיטת התוספות.

לגזור, אלא רק למעשרות, ולא לתרומה.

אלא, לא קשיא.

כאן, הברייתא המתירה לחסום בתרומה, מדברת **בתרומת מעשר ודאי** – לאחר שמפרישים מן הטבל את המעשר ראשון ונותנו ללוי, מפריש הלוי מן המעשר ראשון תרומת מעשר מן המעשר – ודינה כדין תרומה ואסורה לבהמה.

כאן, הברייתא האוסרת לחסום בתרומה, מדברת **בתרומת מעשר**, המופרשת מן מעשר ראשון של **דמאי**, ומן התורה אין בה דין תרומה, ואסור לחסום את הבהמה הדשה בה.

בעו מיניה מרב ששת: בהמה שהיתה **אוכלת, ומתרוזת**. שהיה המאכל קשה למעייה, וגורם לה להתריז, **מהו שיחסמנה** מלאכול, כדי שלא יהיה לה חולי במעייה.

וצדדי הספק הם:

האם מה שאסרה תורה לחסום הוא **משום דמעלי לה**, מועיל ובריא לה האכילה בשעת הדישה, ולכן, **הא**, כשאכילתה גורמת לה להתריז, **שלא מעלי לה**, יהיה מותר למונעה מאכילה.

או דילמא, האיסור לחסום הוא משום **דחזיא**

ומצטערה, שהיא רואה את התבואה שהיא דשה, ואם היא חסומה מלאכול נגרם לה צער.

והא, המתרוזת, הגם שהמאכל מזיק לה, בכל זאת, **חזיא, ומצטערא**.

אמר להו רב ששת: תניתוה, שנינו בברייתא דבר זה, ומתוכה יש לפשוט את הספק:

רבי שמעון בן יוחי אומר: בהמה שחסמה, אין מועיל להצילו מן האיסור מה שיתלה בצוארה סל עם מין אחר ממה שהיא דשה בו שתאכל ממנו. **אלא מביא כרשינים ותולה לה**, מפני שהכרשינים יפות לה, מועילות וטובות לבריאותה **מן הכל**, גם יותר מהתבואה שהיא דשה בה.

שמע מינה, ממה שהתיר רבי שמעון לתלות בצוארה כרשינים, שטעם איסור חסימה הוא **משום דמעלי לה הוא**, וכשתולה לה כרשינים המועילות לה יותר, אין בזה איסור לא תחסום.

שמע מינה, נפשט הספק שמותר לחוסמה כשאין המאכל מועיל לה, אלא הוא גורם לה לחולי מעים והתרזתה.

איבעיא להו: מהו שיאמר **אדם לנכרי "חסום פרת, ודוש בה את תבואתך"**? (19)

ממעשה האיסור שעושה הנכרי, וכשהנכרי דש תבואה של עצמו, אין לישראל מהחסימה שום הנאה. וכשאומר לו לחסום, אין כאן אלא שאומר לגוי לעשות איסורים, ומותר לגוי לעשות איסורים, שהרי אינו מצווה בהם. אבל הגמרא מדברת במקרה והוא דש את תבואת ישראל והישראל נהנה שהוא חוסמה עבורו, ובזה דנה

19. כן פירש רש"י. אבל הראשונים חלקו, ופירשו שספק הגמרא הוא באופן שהישראל ציוה לנכרי לדוש את דישתו של הישראל ולחסום את הפרה, והוא נהנה מזה שהבהמה לא אוכלת מתבואתו.

וסברתם היא, שאין איסור אמירה לנכרי לומר לגוי לעשות איסור אלא אם כן הישראל נהנה

ואיסור לא תחסום בודאי שאין בזה, וכמו ששינינו כברייאתא, נכרי הדש בפרתו של ישראל אינו עובר. אבל יתכן ויהיה בזה איסור אמירה לנכרי, שאסרו חכמים לישראל במעשה האסור לו לעשותו, לומר לגוי

לעשותו.

וצדדי הספק הם:

מי אמרינן, כי אמרינן, מתי אנו אומרים כי **אמירה לנכרי** לעשות מעשה איסור, הוא איסור "שבות", איסור מדרבנן, **הני מילי**

הגמרא אם יש איסור אמירה לנכרי, שאסור לישראל לעשות איסורים על ידי גוי, ומה שהדבר להנאתו, נחשב שהוא עושה האיסור על ידי גוי. מה שאין כן כשהגוי דש תבואה לעצמו, הרי אין לישראל בזה שום ענין, אלא רק שנאסור עליו לומר לגוי לעשות איסור, ואין בזה שום בעיה, לפי שמותר לגוי לעשות איסורים שאינו מצווה בהם,

והתוספות הקשו על רש"י, הרי מותר לומר לנכרי לאכול נבילה, ולפי רש"י שגם כשאין הישראל נהנה ממעשה האיסור יש איסור אמירה לנכרי, היה צריך להיות אסור?

ותירץ ר"י, שכשנכרי אוכל נבילה, אין זה איסור כלל, ומותר לישראל לעשות זאת אפילו בידים.

והטעם: היות וכל איסור נבילה הוא שיהיה במעי ישראל נבילה, אבל גוי האוכל נבילה הרי הנבילה נבלעת במעי גוי, והוא דבר המותר שיכנס נבילה במעי גוי, ורק אם ישלח את הגוי להאכיל ישראל אחר, שזהו צורת איסור אכילת נבילה, שלא יכנס למעי ישראל נבילה, יהיה דין זה דומה לכאן, שאין לישראל בזה הנאה. אבל להכניס לתוך מעי הגוי, אין זה בכלל עצם צורת האיסור של אכילת נבילה, שלא נאסר אלא שלא תכנס לתוך מעי ישראל, ולכן מותר לומר לגוי לאכול בעצמו נבילה.

ויש מן הראשונים שהוכיחו מסוגיא זו, שאיסור אמירה לנכרי הוא אף כשאומר הישראל לנכרי בערב שבת שיעשה מלאכה עבורו בשבת, כשם שכאן אסור לומר לנכרי לחסום את הפרה,

אף שעכשיו אין זה שעת האיסור שעדיין אין הנכרי דש בה,

והרא"ש והר"ן דחו ראייה זו, ששונה סוגייתנו, שאף שעכשיו אם יחסום לא יהיה בזה איסור כיון שאינו דש, סוף סוף לדוש עכשיו ולחסום אסור, מה שאין כן באומר לגוי בערב שבת לעשות מלאכה בשבת, שאם יעשה הגוי את המלאכה עכשיו היא מותרת, ויתכן ובזמן שאין איסור לעשות את המלאכה אין גם איסור לומר לעשותה. ואין מכאן ראייה שבאופן אשר כרגע אותו מעשה שהוא מצווה עליו אין בו איסור, בכל זאת יהיה אסור באיסור אמירה לנכרי.

ושורש הנידון בזה באיסור אמירה לנכרי, מה גידרו, יש לדון בו בשני צדדים.

א. עצם הדיבור והאמירה לומר לגוי לעשות איסור, אסורים.

ב. מעשה האיסור שעושה הגוי נחשב מדרבנן כאילו עשאו הישראל, שהגוי פועל בשליחותו ונחשב הדבר שהישראל עשה מעשה איסור.

ובאופן שהישראל אומר לגוי לעשות מלאכה בערב שבת, שאין זה זמן איסור מלאכה, הוא ההבדל בין הטעמים.

לפי הצד הראשון שהאיסור הוא באמירה עצמה, שאסור לומר לגוי לעשות איסור, הרי כיון שאין זה זמן האיסור, כשם שמותר לישראל כרגע לעשות את המלאכה, הוא הדין שמותר לו גם לומר לגוי לעשותה.

אבל לפי הצד השני שהאיסור הוא מצד

ממכריהם הישראלים, ומנגחין יתרון, ומסרסים אותם עבור הישראל [כי לישראל אסור לסרס בהמה], ויודעים אותם הגויים שהם מכירי ישראל כי לישראל אסור לסרס, ולטובת הישראל היו עושים כן, לפי ששור המסורס יפה לחרישה, מהו? האם יש בדבר זה עבירה מצד הישראל משום איסור סירוס, כיון שהגוי עושה כן מפני שידוע שהישראל רוצה בזה, וה"גניבה" היא למראית עין בלבד, ויש לקנסו על כך או לא.

שלח להו: הערמה אתעביד בהו [נעשה בהם איסור בהערמה, שהיה הישראל עושה עצמו כאינו רואה שגונב הגוי את שורו, והיה מניח לגוי לסרסו].

ולכן, **אערימו עליהו, ויזדבנו?** אף אנו נקנסו את המערים, שיצטרך למכור שורו, ולא יהנה מן העבירה,

ואם באיסור לאו אין איסור אמירה לנכרי, הרי אפילו לצוות לגוי לסרס מותר. ומה איסור עשה המערים? ובהכרח, אסור לצוות לגוי אפילו באיסור לאו. ואלו שהערימו על איסור זה, קנסום.

ודוחה הגמרא: **אמר רב פפא:** לעולם יתכן ומותר לומר לנכרי לעשות עבורו מעשה האסור באיסור לאו. **ובני מערבא,** ששלחו לאבוב דשמואל לשאול מה דין המערימים ומניחים לסרס בהמותיהם, **סברי לה כרבי חידקא, דאמר: בני נח מצווין על הפירום, וקא עברי** אלו המערימים ומניחים לסרס בהמותיהם **משום "ולפני עור לא תתן מכשול"**, ומשום איסור זה קנסום שלא יהנו

[זהו דוקא] **לענין שבת, דאיסור חמור הוא,** והעובר עליו ענוש פקילה. **אבל חסימה, דאיסור לאו הוא,** ועונשו רק מלקות. **לא** החמירו לאסור על הישראל לומר לגוי לעשות האיסור.

או דלמא, לא שנא. ואף באיסור לאו בלבד אסרו חכמים לומר לגוי לעשות איסור.

תא שמע ממה ששינונו: נכרי הדש בפרתו של ישראל, אינו עובר משום בל תחסום, כיון שהחסום הוא הגוי.

ומלשון "אינו עובר", משמע, רק **מעבר הוא דלא עבר** על הלאו של לא תחסום. **הא איסורא, איכא.** משום שצוה לגוי לעשות איסור, לחסום את הבהמה, ואסור לצוותו כך, מחמת איסור דרבנן של אמירה לנכרי.

ודוחה הגמרא: **בדין הוא דאיסורא נמי ליכא.** שאין איסור אמירה לנכרי באיסור לאו. ומה שנקטה הברייתא לשון "אינו עובר", שמשמעותו היא שאינו עובר על הלאו אבל אסור לעשות כן, הוא **אידי** [אגב] **דתנא סיפא, דישראל הדש בפרתו של נכרי,** ששכרה ממנו לדוש בה וחסמה, **עובר** על הלאו של לא תחסום, **תנא רישא** בנכרי הדש את תבואתו בפרתו של ישראל וחסמה בציוויו של הישראל, בלשון **אינו עובר** על איסור לא תחסום, אף ששם מותר לגמרי, ולא רק שאינו עובר באיסור.

תא שמע ממה דשלחו ליה לאבוב דשמואל: **הלין תורי דננבין ארמאי,** השוורים הללו ש"גונבים" אותם הגוים [למראית עין]

צ-ב

שליחות, הרי בסופו של דבר יעשה הישראל מלאכה בשבת על ידי ששלח את הגוי מקודם,